

Foreningen Norske Etologer
% Erica Hogstad Fjæran
Nordsihaugen 10
7715 Steinkjer

Landbruks – og matdepartementet
Postboks 8007 Dep.
0030 Oslo

01.09.22

Innspill til ny Dyrevelferdsmelding

Foreningen Norske Etologer (FNE) er en medlems- og interesseorganisasjon for etologi og etologer i Norge. Vårt formål er å formidle kunnskap om etologi (dyrs atferd) og dens betydning for dyrevelferd. Våre medlemmer har minimum mastergrad i atferdsrelaterte studier, både på domestiserte og ville dyr, og en betydelig del av medlemsmassen vår jobber innen atferdsrelatert forskning på dyr i miljøene knyttet til NMBU, NORSØK, NIBIO, m.fl.

Som befestet i St.meld. 12 (2002-2003) *Om dyrehold og dyrevelferd*, understreker FNE at etologi er fagfeltet som legger kunnskapsgrunnlaget for å forstå dyrenes atferd, kommunikasjon og behov. I tillegg er etologi en grunnpilar for kunnskap om hvordan vi best mulig legger til rette for god dyrevelferd, uavhengig av art.

Forskning innen etologi har formelig eksplodert de siste tiårene, og en stadig økende mengde studier gir innsyn i dyrs preferanser, emosjoner, opplevelse av liv og miljø, sosiale forhold, kommunikasjon, personlighet, sanser og egenskaper. Forskning og metaforskning som samlet gir konsensus om viktige og grunnleggende atferdsbehov hos dyr **må** ligge til grunn for ny Dyrevelferdsmelding.

FNE ønsker å minne om definisjonen på dyrevelferd som per i dag er anerkjent av de fleste som jobber faglig med dyr i Norge: *Dyrevelferd er individets subjektive opplevelse av sin mentale og fysiske tilstand som følge av dets forsøk på å mestre sitt miljø*. Det er med andre ord kun dyret selv som kan oppleve og formidle sin dyrevelferd, noe vi kan registrere gjennom observasjon og målinger (men ikke fullt ut vurdere i mangel på erfaring av andre dyrs artsspesifikke og subjektive sanseopplevelser). Menneskers vurdering vil derfor alltid være noe begrenset, biased, og preget av menneskelig subjektivitet, som i sin tur støtter og validerer *føre var*-prinsippet i alt arbeid med dyr.

Dyrevelferdsdefinisjonen er omfattende og fungerer i hovedsak veiledende. I virkeligheten vil den være nærmest umulig å oppnå for alle dyr. Svært få dyrehold er i stand til å legge til rette for optimal dyrevelferd til enhver tid. Det er likevel viktig at definisjonen for dyrevelferd er en vedtatt målsetting, og at vi har fagbaserte og effektfulle verktøy for å kunne hankses med utfordringer i ulike typer dyrehold og situasjoner. Dyrevelferd er dynamisk, og ny kunnskap som resultat av forskning (og i kombinasjon med aktivitetsutøvelse,

næringsutvikling og samfunnsopinionen) vil være essensielt for å kunne tilby dyrene kunnskapsbaserte leveforhold. Dette krever tilpasningsdyktige dyreeiere og dyrearbeidere som er faglig oppdatert.

I samme ordelag bør Stortingsmelding om dyrevelferd adressere dilemmaet om at dyrevelferd først og fremst handler om individet. At Norge som land, husdyrnæringer, forskning, kjæledyrhold, dyreparker og andre miljø som holder eller forvalter dyr, påberoper seg god dyrevelferd, spiller liten rolle for de individuelle dyrene som eksempelvis er utsatt for fjørhakking, halebiting, har manglende tilgang til ressurser i sitt miljø, lever i stimulifattige omgivelser, håndteres negativt, begrenses i naturlig atferdsutøvelse, eller pådrar seg skade og sykdom knyttet til arv, avl, miljø, etc. Å jobbe for god dyrevelferd generelt sikrer ikke god dyrevelferd individuelt, all den tid biologi, sosial dynamikk, personlighet, osv. gjør det utfordrende å tilfredsstille ethvert individuelle behov (f.eks. hos 20 000 slaktekyllinger som lever sammen i 35 døgn). Dette krever ærlig kommunikasjon, og muligens også synliggjøring av politisk aksept, om hvordan vi forholder oss til dyr generelt og individuelt.

Kompromiss finnes i alle typer dyrehold, og avveininger er ofte nødvendige for å sikre flere aspekter, både ved balansert tilnærming til ulike dimensjoner ved dyrevelferd (helse, fôr, miljø, atferd, håndtering, m.m.), men også økonomi, praktisk gjennomførbarhet, tid, og annet. Kompromiss bør adresseres i Dyrevelferdsmeldingen for å synliggjøre at den subjektive dyrevelferden kan stå i kontrast til faktorer som omhandler smitterisiko, sykdom og skade, store arealer, behandling av dyr, oversikt over store antall dyr, og annet.

All den tid fysisk helse er viktig for dyrevelferd, mener FNE at friske dyr i friske kropper er avgjørende for å også kunne tilfredsstille atferdsmessige behov for dyrene. Dette krever samspill og tverrfaglig innsats fra øvrige fagfelt relatert til dyrevelferd, som ernæring, avl, veterinærmedisin, m.m. For mange norske dyr er avlet med alvorlige anatomiske, fysiologiske og helsemessige utfordringer knyttet til normal atferd, og Dyrevelferdsmeldingen må være tydelig på at dette er dyrevelferdsmessig og etisk uakseptabel forvaltning av vårt ansvar for dyrene vi holder, og i strid med lovverket.

Med hensyn til dyrevelferd (både for helse og atferdsbehov) ønsker FNE særlig å framheve oppdrettsnæringen og produksjon av både rensefisk og oppdrettsfisk i ulike livsstadier. Oppdrettsfisk har i altfor lang tid blitt omtalt som kilo biomasse, med tidvis skyhøye tapstall. Fisk omfattes av Dyrevelferdsloven, og skal behandles deretter og på linje med andre produksjonsdyr. Til sammenligning ville tilsvarende tapstall (dødelighet) i landbasert husdyrnæring vært ansett som vanskjøtsel, med påfølgende avvikling av husdyrhold, bøtelegging og fratatt rett til å holde dyr for dyreeier.

Kontrollerte oppvekstmiljø hos fisk og akvatiske dyr bør i mye større grad kunne skape trygge og hensiktsmessige forhold som dekker flere av dyrenes atferdsbehov. Miljøene bør også speile dyrenes naturlige liv i ulike utviklingsfaser, og i mindre grad basere seg på tilvekst og praktiske hensyn for drift.

Kompetansebehov er et begrep som må defineres og forklares i Dyrevelferdsmeldingen. FNE mener at enhver dyreeier bør ha grunnleggende og dokumenterbar kunnskap om

etologi, samt artsspesifikk kunnskap om dyret de holder. Det er også behov for særlige krav og registreringssystemer til samtlige som driver med dyr, også de som livnærer seg på oppdrett av smådyr (kjæledyr inkludert hund, katt, gnagere, fugl, akvariefisk, m.m.).

Slik fagkunnskap kan også fungere konfliktdempende og skape forståelse for tiltak som innføres for ulike typer dyrehold, all den tid nye krav kan føre til frustrasjon og avmakt ved å oppleve en stadig økende mengde arbeid og ansvar. Samtidig er det ingen menneskerett å ha dyr, og krav til dyreeier må derfor holde tritt med anbefalinger fra forskning og kunnskapsmiljøer.

I tillegg mener FNE at etologisk kunnskap og kompetanse er høyst nødvendig for offentlig forvaltning av dyrevelferd (Mattilsynet m/ inspektører, kommunale landbrukskontor, veterinærer, dyrepoliti, tollvesen, forsvaret, m.fl), andre med profesjonelt ansvar for dyr (bønder, dyreparker, dyreforsøk, ridesenter, besøksgård, oppdrettere, m.fl.), samt interesseorganisasjoner, fagorganisasjoner og eiere av familie-, sports- og hobbydyr.

Etologi **må** være inkludert i kompetansekrav knyttet til dyrevelferd, og utviklingen av kunnskapsmateriale til dyreeiere og -arbeidere, kunnskapsoverføring, samt konkretisering av regelverk og retningslinjer, må utføres i samarbeid med relevante faginstitusjoner og -organisasjoner.

Erica Hogstad Fjæran
Leder